

रासायनिक मल (नियन्त्रण) आदेश, २०५५

पहिलो संशोधन मिति : २०५७/०४/१६

आवश्यक पदार्थ नियन्त्रण (अधिकार) ऐन, २०१७ को दफा ३ र ८ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी नेपाल सरकारले देहायको आदेश जारी गरेको छ ।

१. **संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ:**(१) यस आदेशको नाम “रासायनिक मल (नियन्त्रण) (पहिलो संशोधन) आदेश, २०५७”रहेको छ ।

(२) यो आदेश तुरुन्त प्रारम्भ हुनेछ ।

२. **परिभाषा:** विषय वा प्रसंगले अर्को अर्थ नलागेमा यस आदेशमा,

- (क) “ऐन” भन्नाले आवश्यक पदार्थ नियन्त्रण (अधिकार) ऐन, २०१७ सम्भन्धनु पर्छ ।
- (ख) “मन्त्रालय” भन्नाले नेपाल सरकार, कृषि विकास मन्त्रालय सम्भन्धनु पर्छ ।
- (ग) “रासायनिक मल” भन्नाले दफा ५ बमोजिमको स्पेसिफिकेशनमा समावेश कुनै रासायनिक मल सम्भन्धनु पर्छ र सो शब्दले मन्त्रालयले समय समयमा नेपाल राजपत्रमा सूचना प्रकाशन गरी रासायनिक मल भनी तोकिदिएको कुनै पदार्थ समेतलाई जनाउँछ ।
- (घ) “सर्भेयर”भन्नाले रासायनिक मलको परिमाण र गुणस्तरको सर्वेक्षण गर्ने कामको लागि दफा ८ को उपदफा (२) बमोजिम मन्त्रालयबाट मान्यता प्राप्त संस्था सम्भन्धनु पर्छ ।
- (ङ) “उत्पादक” भन्नाले नेपालभित्र रासायनिक मल उत्पादन वा सम्मिश्रण गर्न सक्ने संयन्त्र वा सुविधा भई दफा १४ बमोजिम रासायनिक मलको रजिष्ट्रेशनको प्रमाणपत्र प्राप्त व्यक्ति वा संस्था सम्भन्धनु पर्छ ।
- (च) “पैठारीकर्ता” भन्नाले कुनै विदेशी मुलुकबाट नेपालभित्र रासायनिक मल पैठारी गर्ने व्यक्ति वा संस्था सम्भन्धनु पर्छ ।
- (छ) “डिलर” भन्नाले रासायनिक मल प्रत्यक्ष रुपमा बिक्री वितरण गर्ने व्यक्ति वा संस्था वा त्यस्तो व्यक्ति वा संस्थाको एजेन्ट सम्भन्धनु पर्छ र सो शब्दले रासायनिक मल बिक्री वितरण गर्ने उत्पादक वा पैठारीकर्तालाई समेत जनाउँछ ।
- (ज) “निरीक्षक” भन्नाले दफा २२ बमोजिम नियुक्त भएको वा तोकिएको रासायनिक मल निरीक्षक सम्भन्धनु पर्छ ।
- (झ) “आधिकारिक विश्लेषक” भन्नाले रासायनिक मलको गुणस्तरको परीक्षण गर्न यस आदेश बमोजिम मन्त्रालयबाट नियुक्त रासायनिक मलको विश्लेषण गर्ने व्यक्ति सम्भन्धनु पर्छ ।

- (ज) “आधिकारिक प्रयोगशाला” भन्नाले रासायनिक मलको विश्लेषण गर्नको लागि मन्त्रालय अन्तर्गत स्थापना भएको प्रयोगशाला सम्झनु पर्छ ।
- (ट) “मान्यताप्राप्त प्रयोगशाला” भन्नाले रासायनिक मलको विश्लेषण गर्नको लागि नेपाल गुणस्तर परिषद्बाट मान्यताप्राप्त प्रयोगशाला सम्झनु पर्छ ।
- (ठ) “इकाइ” भन्नाले मन्त्रालय अन्तर्गत रहेको रासायनिक मल सम्बन्धी काम गर्ने शाखा वा महाशाखा सम्झनु पर्छ ।

३. आदेश विपरीत हुने गरी रासायनिक मलको उत्पादन, पैठारी वा बिक्री वितरण गर्न नहुने : कसैले पनि यस आदेशको विपरीत हुने गरी कुनै रासायनिक मलको उत्पादन, पैठारी वा बिक्री वितरण गर्नु गराउनु हुँदैन ।

४. रासायनिक मलको उत्पादन, पैठारी वा बिक्री वितरण नियमित र नियन्त्रण गर्ने :

- (१) नेपालभित्र रासायनिक मलको उत्पादन, पैठारी वा बिक्री वितरण नियमित र नियन्त्रण गर्ने दायित्व इकाई वा मन्त्रालयले तोकेको निकाय वा पदाधिकारीको हुनेछ ।
- (२) उपदफा (१) बमोजिमको उद्देश्य पुरा गर्न इकाईको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ : -
 - (क) कृषिको निमित्त आवश्यक पर्ने रासायनिक मलको वार्षिक परिमाणको अनुमान गर्ने ।
 - (ख) रासायनिक मलको स्पेसिफिकेशन निर्धारण गर्ने र सो को सार्वजनिक सूचना प्रकाशन गर्ने ।
 - (ग) रासायनिक मलको आपूर्ति स्थितिको निरन्तर अनुगमन गर्ने ।
 - (घ) अन्तर्राष्ट्रिय बजारमा प्रचलित रासायनिक मलको बिक्री मुल्यको अनुगमन गरी सो को सूचना प्रकाशन गर्ने ।
 - (ङ) यो आदेशको उद्देश्य कार्यान्वयन गर्न आवश्यक अन्य कार्यहरु गर्ने गराउने।
- (३) उपदफा (१) बमोजिमको उद्देश्य पुरा गर्न मन्त्रालयले तोकेको अन्य निकाय वा पदाधिकारीको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ :-
 - (क) स्थानिय स्तरमा रासायनिक मलको आपूर्तिको अनुगमन गर्ने,
 - (ख) रासायनिक मलको डिलरको गोदाम आकस्मिक जाँच गरी मौज्जात निरिक्षण तथा गुणस्तरको परिक्षण गर्ने गराउने,
 - (ग) खण्ड (ख) बमोजिम परिक्षण गर्दा वा गराउँदा रासायनिक मल न्यून गुणस्तरको पाईएमा निरिक्षकलाई अविलम्ब सो कुराको जानकारी गराउने ।

५. रासायनिक मलको स्पेसिफिकेशन सम्बन्धी व्यवस्था : (१) नेपालभित्र पैठारी वा उत्पादन गरिने रासायनिक मलको स्पेसिफिकेशन अनुसूची- १ मा उल्लेख भए बमोजिम हुनेछ।

(२) उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि कसैले सो उपदफामा उल्लेख भए बमोजिमको रासायनिक मलको स्पेसिफिकेशन बाहेकको रासायनिक मल वा त्यसको कुनै सम्मिश्रण पैठारी वा उत्पादन गर्नुपर्ने भएमा त्यस्तो रासायनिक मल वा त्यसको सम्मिश्रण सम्बन्धी विवरण र त्यसरी पैठारी वा उत्पादन गर्नुपर्ने कारण खुलाई स्वीकृतिको लागि इकाई समक्ष निवेदन दिनुपर्नेछ ।

- (३) उपदफा (२) बमोजिमको निवेदन प्राप्त भएपछि मन्त्रालयले त्यस्तो रासायनिक मल वा त्यसको सम्मिश्रण नेपालभित्र पैठारी वा उत्पादन गर्न उपयुक्त ठहराएमा नेपाल राजपत्रमा सूचना प्रकाशन गरी रासायनिक मलको रूपमा तोक्न सक्नेछ ।
- (४) उपदफा (२) बमोजिमको निवेदन प्राप्त भएपछि त्यस्तो रासायनिक मल वा त्यसको सम्मिश्रण उत्पादन गर्नुपर्ने भएमा इकाईले यस आदेशको अधिनमा रही त्यस्तो रासायनिक मल वा त्यसको सम्मिश्रणलाई रजिष्ट्रेशन गर्न र पठारी गर्नुपर्ने भएमा यस आदेश बमोजिम पुरा गर्नु पर्ने प्रकृत्या पुरा गरी पैठारी गर्न स्वीकृति दिन सक्नेछ ।
६. **रासायनिक मलको पैठारी सम्बन्धी व्यवस्था :**(१) रासायनिक मल पैठारी गर्न चाहने व्यक्ति वा संस्थाले प्रतीतपत्र खोल्नको लागि कुनै वाणिज्य बैंकमा निवेदन दिंदा अनुसूची -२ बमोजिमको रासायनिक मल सम्बन्धी विवरण समेत संलग्न गर्नुपर्नेछ ।
- (२) उपदफा (१) बमोजिम प्रतीतपत्र खोल्नको लागि वाणिज्य बैंकमा निवेदन दिने व्यक्ति वा संस्थाले सोही समयमा त्यस्तो निवेदन साथ संलग्न गर्नुपर्ने विवरणको प्रतिलिपि जानकारीको लागि इकाई समक्ष पेश गर्नु पर्नेछ ।
- (३) उपदफा (१) बमोजिमको निवेदन परेमा वाणिज्य बैंकले आवश्यक जाँचबुझ गरी स्पेसिफिकेशन बमोजिमको रासायनिक मल वा इकाईले पैठारी गर्न स्वीकृति दिए बमोजिमको रासायनिक मल पैठारी गर्न खोजेको भएमा प्रचलित कानून बमोजिम प्रतीतपत्र खोल्दिनु पर्नेछ । यसरी प्रतीतपत्र खोल्ने वाणिज्य बैंकले इकाईलाई सो कुराको जानकारी तुरुन्त दिनु पर्नेछ ।
७. **पठारीकर्ताले डिलर सम्बन्धी विवरण उपलब्ध गराउनु पर्ने :**पैठारीकर्ताले आफुले पैठारी गरेको रासायनिक मल विक्री वितरण गर्ने सबै डिलरहरुको नाम र ठेगाना इकाईलाई उपलब्ध गराउनु पर्नेछ ।
८. **सर्भेयरको मान्यताको लागि निवेदन दिनुपर्ने :**(१) यस आदेश बमोजिम नेपालभित्र पैठारी हुने रासायनिक मलको परिमाण, गुणस्तर, प्याकेजिङ र लेबेलिङ यस आदेश बमोजिम भए नभएको सम्बन्धमा सर्वेक्षण गरी प्रमाणित गर्ने अख्तियारीको मान्यता पाउनको लागि मन्त्रालयले सर्भेयरको निमित्त तोकेको योग्यता पुगेको संस्थाले अनुसूची -३ बमोजिमको ढाँचामा मन्त्रालय समक्ष निवेदन दिनु पर्नेछ ।
- (२) उपदफा (१) बमोजिम सर्भेयरको मान्यताको लागि कुनै निवेदन परेमा मन्त्रालयले आवश्यक जाँचबुझ गरी सर्भेयरको काम गर्न योग्यता पुगेको संस्थालाई सर्भेयरको काम गर्ने मान्यता प्रदान गरी अनुसूची -४ बमोजिमको ढाँचामा प्रमाणपत्र दिनु पर्नेछ ।
९. **सर्भेयरको लगत :** (१) इकाईले सर्भेयरको लगत खडा गरी समय समयमा त्यस्तो लगत अद्यावधिक गरी राख्नु पर्नेछ ।
- (२) नेपालभित्र पैठारी हुने रासायनिक मलको परिमाण, गुणस्तर, प्याकेजिङ र लेबेलिङको उपयुक्तताको सम्बन्धमा सर्वेक्षण गरी प्रमाणित गर्ने प्रयोजनको लागि सर्भेयरको बारेमा पैठारीकर्तालाई जानकारी गराउन इकाईले उपदफा (१) बमोजिमको लगत समय समयमा प्रकाशन गर्नु पर्नेछ ।
१०. **सर्भेयरको प्रयोग :** पैठारीकर्ताले रासायनिक मल पैठारी गर्दा त्यसको परिमाण, गुणस्तर, प्याकेजिङ र लेबेलिङ यस आदेश बमोजिम भए नभएको सम्बन्धमा सर्भेयर द्वारा सर्वेक्षण गराई प्रमाणित गराउनु पर्नेछ ।

११. सर्भेयरको निलम्बन वा मान्यता रद्द: (१) सर्भेयरले रासायनिक मलको परिमाण, गुणस्तर, प्याकेजिङ र लेबेलिङ यस आदेश बमोजिम भए नभएको सम्बन्धमा सर्वेक्षण गरी प्रमाणित गर्दा वदनीयत चिताई वा लापरवाही गरी रासायनिक मलको परिमाण वा गुणस्तर सम्बन्धी वास्तविक कुरा लुकाई छिपाई नभएको कुरालाई प्रमाणित गरेको ठहरिएमा त्यस्तो सर्भेयरलाई ऐन बमोजिमको सजाय हुन सक्नेछ। साथै मन्त्रालयले त्यस्तो सर्भेयरलाई कुनै खास अवधिको लागि निलम्बन गर्न वा त्यस्तो सर्भेयरको मान्यता रद्द गर्न सक्नेछ।

(२) इकाईले उपदफा (१) बमोजिम निलम्बन गरेमा वा मान्यता रद्द गरेमा सो को सूचना प्रकाशन गर्नु पर्नेछ।

१२. रजिष्ट्रेशन गराउनु पर्ने : (१) उत्पादकले कुनै पनि रासायनिक मलको उत्पादन गर्नु अघि इकाईमा त्यस्तो रासायनिक मलको रजिष्ट्रेशन गराउनु पर्नेछ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम रजिष्ट्रेशन नगरी रासायनिक मलको उत्पादन गर्न पाइने छैन।

१३. रजिष्ट्रेशनको लागि निवेदन दिनु पर्ने : (१) रासायनिक मलको उत्पादन गर्न चाहने व्यक्ति वा संस्थाले आफुले उत्पादन गर्न चाहेको रासायनिक मलको सम्बन्धमा देहायका विवरणहरू खुलाई अनुसूची-५ बमोजिमको ढाँचामा इकाई समक्ष निवेदन दिनुपर्नेछ :-

(क) उत्पादकको पुरा नाम र ठेगाना।

(ख) रासायनिक मलको स्पेसिफिकेशन बमोजिमको नाम र पोषण तत्व (नाइट्रोजन, फोस्फोरस र पोट्यास) को मात्रा।

(ग) कुनै निश्चित ब्राण्ड वा लोगो प्रयोग गर्ने भए त्यसको नमुना।

(ङ) रासायनिक मलको चिसोपनाको परिमाण।

(ड) सम्मिश्रणयुक्त रासायनिक मल उत्पादन गर्ने भएमा त्यसमा रहने पोषण तत्वको प्रतिशत।

(च) इकाईले रासायनिक मलको धुलोको मसिनोपना यति हुनुपर्छ भनी तोकेकोमा रासायनिक मलको धुलोको मसिनोपना।

(छ) उत्पादकको आर्थिक तथा प्राविधिक क्षमता।

(ज) इकाईले मागेका अन्य आवश्यक विवरण।

(२) उपदफा (१) बमोजिमको निवेदन साथ रजिष्ट्रेशन दस्तुरबापत पाँचसय रुपैयाँ समेत संलग्न गर्नुपर्नेछ।

१४. रजिष्ट्रेशनको प्रमाणपत्र : (१) दफा १३ बमोजिम रासायनिक मलको रजिष्ट्रेशनको लागि कुनै निवेदन परेमा इकाईले आवश्यक जाँचबुझ गरी निवेदनसाथ संलग्न विवरण ठीक देखेमा निवेदन परेको ३० दिन भित्र त्यस्तो रासायनिक मलको रजिष्ट्रेशन गरी निवेदन दिने व्यक्ति वा संस्थालाई अनुसूची-६ बमोजिमको ढाँचामा रासायनिक मल रजिष्ट्रेशनको प्रमाणपत्र दिनु पर्नेछ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम दिएको रजिष्ट्रेशनको प्रमाणपत्र तीन वर्षको लागि बहाल रहनेछ।

१५. रजिष्ट्रेशनको प्रमाणपत्रको नवीकरण : (१) उत्पादकले आफुले उत्पादन गर्ने रासायनिक मलको रजिष्ट्रेशनको प्रमाणपत्रको अवधि समाप्त हुनु भन्दा कम्तीमा पैँतीस दिन अगावै नवीकरण दस्तुर बापत पाँचसय रुपैयाँ संलग्न गरी रजिष्ट्रेशनको प्रमाणपत्रको नवीकरण गराउन इकाईसमक्ष निवेदन दिनु पर्नेछ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम नवीकरणको लागि निवेदन परेमा इकाईले आवश्यक जाँचबुझ गरी नवीकरण गर्नुपर्ने भएमा त्यस्तो निवेदन परेको १५ दिन भित्र रजिष्ट्रेशनको प्रमाणपत्रको नवीकरण गरिदिनु पर्नेछ ।

(३) उपदफा (२) बमोजिम गराएको नवीकरणको अवधि तीन वर्षको लागि मान्य हुनेछ र प्रत्येक तीन वर्षको लागि उपदफा (१) र (२) को रीत पुन्याई नवीकरण गर्नु गराउनु पर्नेछ ।

(४) यस दफा बमोजिम रजिष्ट्रेशनको प्रमाणपत्रको नवीकरण हुन नसकेमा रजिष्ट्रेशनको प्रमाणपत्रको मान्यता समाप्त हुनेछ र पुनः रासायनिक मलको रजिष्ट्रेशन गराउनु परेमा दफा १३ र १४ बमोजिम निर्धारित प्रकृया पुरा गर्नु पर्नेछ ।

१६. रजिष्ट्रेशन गर्न इन्कार गर्न सक्ने : (१) इकाईले देहायको कुनै अवस्थामा कुनै रासायनिक मलको रजिष्ट्रेशन गर्न इन्कार गर्न सक्नेछ :-

- (क) कुनै रासायनिक मलको ब्राण्डको नाम पहिले रजिष्ट्रेशन भएको कुनै रासायनिक मलको ब्राण्डको नामसँग मिल्ने भएमा ।
- (ख) रजिष्ट्रेशन गर्न खोजिएको रासायनिक मलमा रहेको तत्व यस आदेश बमोजिम निर्धारित स्पेसिफिकेशन बमोजिम नभएमा ।
- (ग) रजिष्ट्रेशन गर्न खोजिएको रासायनिक मल रजिष्ट्रेशन गर्न नहुने मनासिब माफिकको कुनै कारण भएमा ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम इकाईले कुनै रासायनिक मलको रजिष्ट्रेशन गर्न इन्कार गरेमा सोको कारण खुलाई निवेदन परेको ३० दिन भित्र रासायनिक मल रजिष्ट्रेशन गर्न चाहने व्यक्ति वा संस्थालाई लिखित रूपमा जानकारी गराउनु पर्नेछ ।

(३) रासायनिक मल रजिष्ट्रेशन गराउन निवेदन दिने व्यक्तिले उपदफा (२) बमोजिमको जानकारी प्राप्त गरेको मितिले पैंतीस दिन भित्र मन्त्रालयको सचिव समक्ष उजुर गर्न सक्नेछ र सो सम्बन्धमा सचिवले गरेको निर्णय अन्तिम हुनेछ ।

१७. रजिष्ट्रेशनको खारेजी : (१) इकाईले देहायका कुनै अवस्थामा कुनै रासायनिक मलको रजिष्ट्रेशन खारेज गर्न सक्नेछ:-

- (क) उत्पादकले यस आदेश वा रासायनिक मलको रजिष्ट्रेशनको प्रमाणपत्रमा उल्लिखित शर्तको उल्लंघन गरेमा ।
- (ख) उत्पादकले दफा २१ बमोजिमको अभिलेख तथा विवरण इकाई समक्ष पेश नगरेमा ।
- (ग) कुनै रासायनिक मलको रजिष्ट्रेशन खारेज गर्नुपर्ने कुनै मनासिब कारण भएमा ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम इकाईले कुनै रासायनिक मलको रजिष्ट्रेशन खारेज गरेमा सोको कारण खुलाई सम्बन्धित उत्पादकलाई लिखित रूपमा सूचना दिनु पर्नेछ ।

(३) उत्पादकले उपदफा (२) बमोजिमको सूचना प्राप्त गरेको मितिले पैंतीस दिनभित्र मन्त्रालयको सचिव समक्ष उजुर गर्न सक्नेछ र सो सम्बन्धमा सचिवले गरेको निर्णय अन्तिम हुनेछ ।

१७ क. **बिक्रेताले नाम दर्ता गराउनु पर्ने:** (१) रासायनिक मलको थोक तथा खुद्रा बिक्री वितरण गर्न चाहने व्यक्ति वा संस्था वा त्यस्तो व्यक्ति वा संस्थाको एजेन्टले कारोबार गर्ने जिल्लाको जिल्ला कृषि विकास कार्यालयमा आफ्नो नाम दर्ता गराउनु पर्नेछ ।

तर नेपाल सरकारको स्वामित्व रहेको संस्थाको हकमा सो संस्थको मुख्य कार्यालय रहेको जिल्ला स्थित जिल्ला कृषि विकास कार्यालयमा दर्ता भएपछि त्यस्तो संस्थाको शाखा वा उपशाखाले छुट्टै दर्ता गराउनु पर्ने छैन ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम बिक्रेताको दर्ता तथा नविकरण सम्बन्धि कार्यविधि निर्देशिकामा उल्लेख भए बमोजिम हुनेछ ।

१८. **पैठारीकर्ताले पालन गर्नुपर्ने शर्तहरू:** (१) पैठारीकर्ताले देहायका शर्तहरू पालन गर्नु पर्नेछ :-

(क) पैठारीकर्ताले रासायनिक मलको स्पेसिफिकेशन बमोजिमको गुणस्तर यकीन हुने गरी उत्पादकले दिएको प्रमाणपत्र लिइ राख्नु पर्नेछ ।

(ख) विदेशी मुलुकबाट रासायनिक मल चलान गर्ने समयमा त्यस्तो रासायनिक मलको परिमाण, गुणस्तर, प्याकेजिङ र लेबेलिङका सम्बन्धमा सर्भेयरले दिएको लोडपोर्ट प्रमाणपत्र लिइराख्नु पर्नेछ ।

(ग) पैठारी गरिएको रासायनिक मलको प्रत्येक खेप अनलोड प्वाइन्टमा अनलोड गर्दा त्यस्तो रासायनिक मलको परिमाण, गुणस्तर, प्याकेजिङ र लेबेलिङको सम्बन्धमा सर्भेयरले दिएको प्रमाणपत्र लिइराख्नु पर्नेछ ।

(२) लोड पोर्टमा लिएको प्रमाणपत्र अनलोड प्वाइन्टमा लिएको प्रमाणपत्रसंग मेल नखाएमा र अनुसूची-७ बमोजिम स्वीकृत सहन सीमा भित्र नपरेमा वा स्पेसिफिकेशन निर्धारण नभएको रासायनिक मल भएमा वा इकाईले निर्धारण गरेको स्पेसिफिकेशन बमोजिमको रासायनिक मल नभएमा र दफा ५ को उपदफा (४) बमोजिमको स्वीकृति प्राप्त नगरेको भएमा त्यस्तो रासायनिक मल बिक्री वितरण गर्न पाइने छैन ।

स्पष्टीकरण: यस दफाको प्रयोजनका लागि अनलोड प्वाइन्ट भन्नाले नेपालको भंसार प्रवेश नाका वा नेपालभित्र रहेको पैठारीकर्ताको गोदाम सम्भन्धु पर्छ ।

१९. **उत्पादकले रासायनिक मलको गुणस्तर कायम गर्नुपर्ने :** (१) उत्पादकले आफुले उत्पादन गरेको रासायनिक मलको प्रत्येक लटको नमुना मान्यता प्राप्त प्रयोगशाला र सर्भेयरबाट परीक्षण गराई इकाईले निर्धारण गरेको स्पेसिफिकेशन बमोजिमको रासायनिक मल उत्पादन भएको प्रमाणपत्र लिई राख्नु पर्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम रासायनिक मलको नमुना परीक्षण गर्दा फरक देखिएमा वा अनुसूची-७ बमोजिमको स्वीकृत सहन सीमा भित्र नपरेमा उत्पादकले त्यस्तो रासायनिक मल बिक्री वितरण गर्न पाउने छैन ।

२०. **रासायनिक मलको प्याकेजिङ र लेबेलिङ सम्बन्धी व्यवस्था :** नेपाल अधिराज्यभित्र पैठारी वा उत्पादन गरिने रासायनिक मलको प्याकेजिङ र लेबेलिङ सम्बन्धी व्यवस्था अनुसूची-८ मा उल्लेख भए बमोजिम हुनेछ ।

२१. **अभिलेख तथा विवरण :** (१) पैठारीकर्ताले पैठारी गरेको रासायनिक मल सम्बन्धी देहाय बमोजिमको अभिलेख तथा विवरण अद्यावधिक गरी राख्नु पर्नेछ, र इकाईले माग गरेको अवस्थामा इकाई समक्ष पेश गर्नु पर्नेछ:-

- (क) नेपालभित्र पैठारी गरेको रासायनिक मलको परिमाण, किसिम र मूल्य सम्बन्धी विवरण ।
- (ख) डिलर मार्फत वा सिधै किसानलाई बिक्री वितरण गरेको रासायनिक मलको किसिम र परिमाण सम्बन्धी विवरण ।
- (ग) संचित रासायनिक मलको परिमाण र किसिम ।

(२) उत्पादकले उत्पादन गरेको रासायनिक मलको देहाय बमोजिमको अभिलेख तथा विवरण अद्यावधिक गरी राख्नु पर्नेछ र इकाईले माग गरेको अवस्थामा इकाई समक्ष पेश गर्नु पर्नेछ ।

- (क) उत्पादन वा मिश्रण गरिएको रासायनिक मलको परिमाण, किसिम र मूल्य ।
- (ख) डिलर मार्फत वा सिधै किसानलाई बिक्री गरेको रासायनिक मलको किसिम र परिमाण ।
- (ग) संचित रासायनिक मलको परिमाण र किसिम ।

(३) उप दफा (१) वा (२) बमोजिमको अभिलेख तथा विवरण इकाईले माग गरेको बखत उपलब्ध नगराएमा पैठारीकर्ता भए नेपाल सरकारले त्यस्तो पैठारीकर्ताको नाममा भविष्यमा प्रतीतपत्र नखोल्नको लागि वाणिज्य बैकलाई निर्देशन दिन र उत्पादक भए इकाईले त्यस्तो रासायनिक मलको रजिष्ट्रेशन खारेज गर्न सक्नेछ ।

२२. निरीक्षक नियुक्त गर्न वा तोक्न सक्ने : (१) रासायनिक मलको बजार तथा आपूर्ति व्यवस्थाको नियमित अनुगमन गरी गुणस्तरयुक्त रासायनिक मल किसानलाई उपलब्ध गराउने कार्यमा सघाउ पुऱ्याउन मन्त्रालयले आवश्यकता अनुसार निरीक्षक नियुक्त गर्न वा कुनै कर्मचारीलाई निरीक्षकको काम गर्ने गरी तोक्न सक्नेछ ।

(२) निरीक्षकको पदमा नियुक्त हुन वा तोकिनको लागि आवश्यक न्यूनतम योग्यता कृषि विषयमा स्नातक गरी वा रसायनशास्त्रमा स्नातकोत्तर तह उत्तीर्ण गरी रासायनिक मलको निरीक्षण प्रकृयाका सम्बन्धमा आधारभूत तालिम लिएको हुनु पर्नेछ ।

२३. निरीक्षकको काम, कर्तव्य र अधिकार : रासायनिक मलको बजार तथा आपूर्ति व्यवस्थाको नियमित अनुगमन गरी गुणस्तरयुक्त रासायनिक मल किसानलाई उपलब्ध गराउने प्रयोजनको लागि निरीक्षकको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ :-

- (क) रासायनिक मलको उत्पादन, सम्मिश्रण, बिक्री वितरण वा संचय हुने स्थानमा कुनै पनि मनासिब समयमा प्रवेश गरी रासायनिक मल वा रासायनिक मल उत्पादन वा सम्मिश्रण गर्न प्रयोग गरिने वस्तु वा अन्य सम्बन्धित वस्तुको बिना मूल्य नमुना लिने ।
- (ख) रासायनिक मलको उत्पादन, पैठारी, बिक्री वितरण वा संचित सम्बन्धी कुनै अभिलेख, विवरण वा कागजात सम्बन्धित उत्पादक, पैठारीकर्ता तथा डिलरबाट दाखिला गराउने वा प्रतिलिपि लिने ।
- (ग) ऐनको दफा ८ को उपदफा (२) मा उल्लिखित अधिकार प्रयोग गर्ने ।
- (घ) कुनै व्यक्ति वा संस्था वा त्यस्तो व्यक्ति वा संस्थाको एजेन्टले ऐन वा यस आदेशको विपरीत कुनै काम कारवाही गरेको छ भन्ने उजुरी वा सूचना प्राप्त भएमा त्यसको छानविन गर्ने ।

- २३ क. **मुद्दा दायर गर्ने:** यस आदेश विपरित उत्पादन वा पैठारी भएको रासायनिक मल वा आदेश बमोजिम नमुना लिईएको रासायनिक मलको विश्लेषण परिक्षण गरिंदा गुणस्तर रहित वा कम गुणस्तरको ठहरिएमा निरीक्षकले प्रचलित कानून बमोजिम मुद्दा हेर्ने अधिकारी समक्ष मुद्दा दायर गर्नेछ ।
- २३ ख. **स्थानिय प्रशासन र प्रहरीले सहयोग गर्नुपर्ने:** ऐन र यस आदेशको पालना गराउने तथा सो सम्बन्धि कानुनी कारवाहीको सिलसिलामा निरीक्षकले सहयोग मागेमा स्थानिय प्रशासन र प्रहरीले निरीक्षकलाई सहयोग पुऱ्याउनु पर्नेछ ।
२४. **आधिकारिक विश्लेषकको नियुक्ति तथा योग्यता:** (१) रासायनिक मलको गुणस्तरको उपयुक्तताको सम्बन्धमा परीक्षण तथा विश्लेषण गर्ने कार्य गर्नको लागि मन्त्रालयले आवश्यकता अनुसार उपदफा (२) बमोजिमको योग्यता पुगेको व्यक्तिलाई आधिकारिक विश्लेषकको रूपमा नियुक्ति गर्न सक्नेछ ।
- (२) आधिकारिक विश्लेषकको पदमा नियुक्त हुनको लागि आवश्यक न्यूनतम योग्यता कृषि विषयमा स्नातक तह वा रसायनशास्त्रमा स्नातकोत्तर तह उत्तीर्ण गरी रासायनिक मल विश्लेषण सम्बन्धी तालिम लिएको हुनु पर्नेछ ।
२५. **आधिकारिक विश्लेषकको काम, कर्तव्य र अधिकार :** आधिकारिक विश्लेषकको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ :-
- (क) विश्लेषण तथा परीक्षणको लागि प्राप्त हुन आएको रासायनिक मलको नमुनाको विश्लेषण मन्त्रालयद्वारा तयार गरिएको विश्लेषण तथा परीक्षण विधि अनूसार गर्ने ।
- (ख) रासायनिक मलको नमुनाको विश्लेषण गरिसकेपछि सोको नतीजा दफा २९ मा उल्लेख भए बमोजिम निरीक्षक तथा इकाई समक्ष पठाउने ।
२६. **रासायनिक मलको नमुना लिने तरिका :** (१) निरीक्षकले रासायनिक मलको नमुना लिंदा अनुसूची-९ मा उल्लेख भए बमोजिमको तरिका अपनाउनु पर्नेछ ।
- (२) उपदफा (१) बमोजिम निरीक्षकले रासायनिक मलको नमुना लिंदा सम्भव भएसम्म उत्पादक, पैठारीकर्ता, डिलर वा निजहरुको प्रतिनिधिलाई रोहबरमा राखी लिनु पर्नेछ ।
- तर उत्पादक, पैठारीकर्ता, डिलर वा निजको प्रतिनिधि उपस्थित नभएमा वा हुन नसक्ने अवस्था भएमा निरीक्षकले अन्य व्यक्तिहरुको रोहबरमा रासायनिक मलको नमुना लिन सक्नेछ ।
- (३) उपदफा (२) बमोजिम निरीक्षकले रासायनिक मलको नमुना लिंदा आवश्यक पर्ने सहयोग पुऱ्याउनु सम्बन्धित उत्पादक, पैठारीकर्ता वा डिलरको कर्तव्य हुनेछ ।
२७. **रासायनिक मलको नमुना विश्लेषणको लागि पठाउने तरिका :** (१) निरीक्षकले दफा २६ बमोजिम लिएको रासायनिक मलको नमुनालाई उत्पादक, पैठारीकर्ता, डिलर वा निजहरुको प्रतिनिधि उपस्थित भएमा निजहरुको रोहबरमा र उत्पादक, पैठारीकर्ता, डिलर वा निजको प्रतिनिधि उपस्थित नभएमा वा हुन नसक्ने अवस्था भएमा अन्य व्यक्तिहरुको रोहबरमा तीन बराबर भाग लगाई हावा नछिर्ने छुट्टा छुट्टै भाँडोमा राखी अनुसूची-९ मा उल्लेख भए बमोजिमको तरिका अपनाई सो भाँडोलाई सिलबन्दी गरी एउटा भाँडोमा रहेको रासायनिक मलको नमुना विश्लेषणको लागि आधिकारिक प्रयोगशालामा पठाउनु पर्नेछ ।
- (२) उपदफा (१) बमोजिम विश्लेषणको लागि आधिकारिक प्रयोगशालामा नमुना पठाउँदा रासायनिक मलको नमुनाको साथमा अनुसूची-१० बमोजिमको विश्लेषण सम्बन्धी विवरण समेत संलग्न गर्नु पर्नेछ ।

(३) निरीक्षकले रासायनिक मलको नमुनाको अर्को एक भाग रहेको भाँडो सम्बन्धित उत्पादक, पैठारीकर्ता वा डिलर वा निजको प्रतिनिधिलाई दिनु पर्नेछ र बाँकी रहेको एक भाग रहेको भाँडो आफुसित सुरक्षित राख्नु पर्नेछ ।

(४) यस दफा बमोजिम रासायनिक मलको नमुना विश्लेषणको लागि पठाउँदा वा सम्बन्धित उत्पादक, पैठारीकर्ता वा डिलर वा निजको प्रतिनिधिलाई दिँदा वा निरीक्षकले आफुसित सुरक्षित राख्दा निरीक्षकले सो को व्यहोरा खुलाई कागज गराई राख्नु पर्नेछ ।

२८. **विश्लेषण विधि :** मन्त्रालयले रासायनिक मलको विश्लेषण विधि तयार गर्नेछ ।

२९. **रासायनिक मलको विश्लेषण :**(१) दफा २७ को उपदफा (१) बमोजिम रासायनिक मलको नमुना विश्लेषणको लागि आधिकारिक प्रयोगशालामा प्राप्त हुन आएपछि आधिकारिक विश्लेषकले प्राप्त नमुनालाई दुई बराबर भागमा बाँडी एउटा भागलाई हावा नछिर्ने भाँडोमा राखी सिलबन्दी गरी राख्न र अर्को भागलाई विश्लेषणको निमित्त प्रयोग गर्नु पर्नेछ ।

(२) आधिकारिक विश्लेषकले रासायनिक मलको विश्लेषण गर्दा मन्त्रालयले तयार गरेको विश्लेषण विधिमा उल्लेख भए बमोजिमको प्रकृया अपनाउनेछ । यसरी विश्लेषण गरी निस्केको नतीजाको आधारमा अनुसूची-११ बमोजिमको ढाँचामा विश्लेषण प्रतिवेदन तयार गरी सो को एक प्रति इकाई र एक प्रति निरीक्षक समक्ष पठाउनु पर्नेछ ।

(३) उपदफा (१) बमोजिम छुट्याई सिलबन्दी गरी राखिएको रासायनिक मलको नमुना पुनः विश्लेषण गर्नुपर्ने अवस्थामा प्रयोग गर्न सकिनेछ ।

३०. **रासायनिक मलको नमुनाको स्वतन्त्र विश्लेषण :**(१) दफा २६ बमोजिम लिइएको रासायनिक मलको नमुनाको विश्लेषण गरी आधिकारिक प्रयोगशालाले गरेको विश्लेषण नतीजा र सम्बन्धित उत्पादक, पैठारीकर्ता वा डिलरले आफुलाई प्राप्त नमुना अन्य कुनै मान्यताप्राप्त प्रयोगशालामा विश्लेषण गर्दा निस्केको विश्लेषण नतीजामा फरक आई विवाद उत्पन्न भएमा सम्बन्धित प्रमुख जिल्ला अधिकारीले दफा २७ को उपदफा (३) बमोजिम निरीक्षकसँग रहेको रासायनिक मलको नमुनालाई दुई भागमा विभाजन गरी मन्त्रालयले तोकेको दुई बेग्लाबेग्लै प्रयोगशालामा स्वतन्त्र विश्लेषणको निमित्त पठाउनु पर्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम निरीक्षकसँग रहेको रासायनिक मलको नमुनालाई दुई भागमा विभाजन गर्दा सम्बन्धित उत्पादक, पैठारीकर्ता, डिलर वा निजहरूको प्रतिनिधि उपस्थित नभएमा वा हुन नसक्ने अवस्था भएमा अन्य व्यक्तिहरूको रोहबरमा गर्नु पर्नेछ ।

(३) उपदफा (१) बमोजिम स्वतन्त्र विश्लेषणको लागि रासायनिक मलको नमुना पठाई प्राप्त हुन आएको नतीजा सबै पक्षको लागि मान्य हुनेछ ।

३१. गुणस्तरमा केही कैफियत देखिएको रासायनिक मल सम्बन्धी व्यवस्था:(१) यस ओदशमा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि यस आदेश बमोजिम निर्धारित स्पेसिफिकेशन बमोजिमको रासायनिक मल नभई सो रासायनिक मलको गुणस्तरमा केही कैफियत देखिन आएमा इकाईले त्यस्तो रासायनिक मल रासायनिक मल सल्लाहकार समितिको परामर्शमा बिक्री वितरण गर्न अनुमति दिन वा नष्ट गर्न आदेश दिन सक्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम रासायनिक मल नष्ट गर्न आदेश दिएकोमा नष्ट गर्दा लाग्ने खर्च सम्बन्धित पैठारीकर्ता, उत्पादक वा डिलरले बेहोर्नुपर्नेछ ।

(३) उपदफा (१) बमोजिम बिक्री वितरणको लागि अनुमति दिइएको गुणस्तरमा केही कैफियत रहेको रासायनिक मलको ब्यागको दुवैपट्टि स्पष्टसँग देखिने गरी रासायनिक मलको

पोषक तत्वको मात्रा र प्रतिशत समेत उल्लेख गरी रातो अक्षरमा “नन्स्ट्याण्डर्ड” र क्रश (X) चिन्ह अंकित गरेको हुनुपर्नेछ ।

(४) गुणस्तरमा केही कैफियत रहेका रासायनिक मलको बिक्री मुल्य रासायनिक मल सल्लाहकार समितिको स्वीकृति लिई इकाईले निर्धारण गरे बमोजिम हुनेछ ।

३२. **रासायनिक मल सल्लाहकार समिति:** (१) रासायनिक मलको नीति, प्राथमिकता, स्पेसिफिकेशन, गुणस्तर नियन्त्रण, तथ्यांक आदिका सम्बन्धमा मन्त्रालयलाई परामर्श दिन एक रासायनिक मल सल्लाहकार समिति गठन हुनेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम गठन भएको रासायनिक मल सल्लाहकार समितिमा देहाय बमोजिमका सदस्यहरु रहनेछन् :-

(क) सचिव वा विशेष सचिव, कृषि विकास मन्त्रालय	अध्यक्ष
(ख) सह-सचिव, अनुगमन तथा मुल्यांकन महाशाखा, कृषि मन्त्रालय	सदस्य
(ग) सह-सचिव, जनसंख्या तथा वातावरण मन्त्रालय	सदस्य
(घ) महानिर्देशक, कृषि विभाग	सदस्य
(ङ) महानिर्देशक, नेपाल गणस्तर तथा नाप तौल विभाग	सदस्य
(च) कार्यकारी निर्देशक, नेपाल कृषि अनुसन्धान परिषद्	सदस्य
(छ) प्रतिनिधि, नेपाल उद्योग वाणिज्य महासंघ	सदस्य
(ज) प्रमुख, रासायनिक मल इकाई, कृषि विकास मन्त्रालय	सदस्य सचिव

(३) रासायनिक मल सल्लाहकार समितिले आवश्यक देखेमा कुनै विशेषज्ञलाई समितिको बैठकमा पर्यवेक्षकको रूपमा भाग लिन आमन्त्रण गर्न सक्नेछ ।

(४) रासायनिक मल सल्लाहकार समितिको बैठक सम्बन्धी कार्यविधि समिति आफैले निर्धारण गरे बमोजिम हुनेछ ।

३३. **उप-समिति गठन गर्न सक्ने :** (१) रासायनिक मल सल्लाहकार समितिले यस आदेशको उद्देश्य कार्यान्वयन गर्नको लागि समय समयमा आवश्यकता अनुसार उपसमिति गठन गर्न सक्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम गठन भएको उपसमितिको काम, कर्तव्य, अधिकार र कार्यविधि रासायनिक मल सल्लाहकार समितिले निर्धारण गरे बमोजिम हुनेछ ।

३४. **निर्देशिका बनाउन सक्ने :** मन्त्रालयले ऐन र यस आदेशको अधीनमा रही रासायनिक मल सम्बन्धी आवश्यक निर्देशिका बनाई लागु गर्न सक्नेछ र त्यस्तो निर्देशिकाको पालना गर्नु सम्बन्धित सबैको कर्तव्य हुनेछ ।

३५. **अनुसूचीमा थपघट तथा हेरफेर :** मन्त्रालयले नेपाल राजपत्रमा सुचना प्रकाशन गरी अनुसूचीमा आवश्यक थपघट तथा हेरफेर गर्न सक्नेछ ।

अनुसूची - १
(दफा ५ को उपदफा (१) संग सम्बन्धित)
रासायनिक मलको स्पेसिफिकेशन

A. Published in Gazette dated 16th Asadh 2060 (June 30, 2003)

1. Diammonium Phosphate (18-46-0)

S.No.	CHARACTERISTICS	REQUIREMENTS
1.	PHYSICAL CONDITION 1.1 Description 1.2 Particle size	<ul style="list-style-type: none"> Free flowing granules 90% of the material shall pass through a 4 mm IS sieve and shall be retained on a 1 mm IS sieve. Not more than 5% shall be below than 1 mm size.
2.	CHEMICAL COMPOSITION 2.1 Total nitrogen, percent by weight, minimum 2.2 Ammoniacal nitrogen, percent by weight, minimum 2.3 Water soluble phosphates (as P ₂ O ₅), per cent by weight, minimum 2.4 Total phosphorus (as P ₂ O ₅), per cent by weight, minimum 2.5 Moisture, per cent by weight, maximum	<p style="text-align: center;">18.0 17.0 41.0 46.0 1.5</p>
3	Others	<ul style="list-style-type: none"> Certificate from an independent surveyor or a recognised Government laboratory showing there is no contamination with radio active material.

2. Potassium Chloride (Muriate of Potash) (0-0-60)

S.No.	CHARACTERISTICS	REQUIREMENTS
1.	PHYSICAL CONDITION 1.1 Description 1.2 Particle size	<ul style="list-style-type: none"> Crystalline free flowing white or light grey or pinkish in colour and free from visible contamination with clay and grit. 95% of the material shall pass through a 1.7 mm IS sieve and be retained on a 0.25 mm IS sieve.
2.	CHEMICAL COMPOSITION 2.1 Potash content (as K ₂ O), percent by weight, minimum 2.2 Moisture percent by weight, maximum 2.3 Sodium (as NaCl), per cent by weight, maximum	<p style="text-align: center;">60.0 0.5 3.5</p>
3	Others	<ul style="list-style-type: none"> Certificate from an independent surveyor or a recognised Government laboratory showing there is no contamination with radio active material.

3. Potassium Chloride (Muriate of Potash) (Granular) (0-0-60)

S.No.	CHARACTERISTICS	REQUIREMENTS
1.	PHYSICAL CONDITION	90 percent of the material shall pass

	1.2 Description 1.2 Form	between 1 mm and 4 mm IS sieve and not more than 5 percent will be below 1 mm size
2.	CHEMICAL COMPOSITION 2.1 Water soluble Potash (as K ₂ O), percent by weight, minimum 2.2 Sodium (as NaCl), per cent by weight, maximum 2.3 Magnesium (as MgCl ₂) percent by weight, maximum 2.2 Moisture percent by weight, maximum	60.0 3.5 1.0 0.5
3	Others	<ul style="list-style-type: none"> • Certificate from an independent surveyor or a recognised Government laboratory showing there is no contamination with radio active material.

4. Ammonium Sulphate (21-0-0)

S.No.	CHARACTERISTICS	REQUIREMENTS
1.	PHYSICAL CONDITION 1.1 Description 1.2 Form	<ul style="list-style-type: none"> • White or Yellowish white • Crystallised
2.	CHEMICAL COMPOSITION 2.1 Nitrogen, Total Nitrogen, percent weight, minimum 2.2 Sulphur, percent weight, minimum 2.3 Moisture per cent by weight, maximum	21.0 24.0 0.5
3	Others	<ul style="list-style-type: none"> • Certificate from an independent surveyor or a recognised Government laboratory showing there is no contamination with radio active material

5. Urea (46-0-0)

S.No.	CHARACTERISTICS	REQUIREMENTS
1.	PHYSICAL CONDITION 1.1 Description 1.3 Form 1.4 Particle size – 90 per cent of the material shall pass through 2.8 mm sieve and not less than 80 per cent by weight shall be retained on 1 mm sieve.	<ul style="list-style-type: none"> Free flowing, white granules Prilled or granular
2.	CHEMICAL COMPOSITION 2.1 Moisture percent by weight, maximum. 2.2 Total Nitrogen, per cent by weight, minimum 2.3 Biuret per cent by weight, maximum	1.0 46.0 1.5
3	Others	<ul style="list-style-type: none"> Certificate from an independent surveyor or a recognised Government laboratory showing there is no contamination with radio active material.

6. Ammonium Phosphate Sulphate (20-20-0)

S.No.	CHARACTERISTICS	REQUIREMENTS
1.	PHYSICAL CONDITION 1.1 Description 1.2 Particle size	<ul style="list-style-type: none"> Granulated form, granule size 2-4 mm (80-90%) 90 % of the material shall pass through 4 mm IS sieve and shall be retained on 1 mm IS Sieve. Not more than 5% shall be below 1 mm IS sieve.
2.	CHEMICAL COMPOSITION 2.1 Moisture percent by weight, maximum. 2.2 Total Nitrogen, per cent by weight, minimum 2.3 Ammoniacal nitrogen per cent by weight, minimum 2.4 N in the form of Urea percent by weight, maximum 2.5 Neutral ammonium citrate soluble phosphates (as P ₂ O ₅) per cent by weight, minimum. 2.6 Water soluble phosphates (as P ₂ O ₅) percent by weight minimum	1.0 20.0 18.0 2.0 20.0 17.0
3	Others	<ul style="list-style-type: none"> Certificate from an independent surveyor or a recognised Government laboratory showing there is no contamination with radio active material.

7. Ammonium Phosphate Sulphate Nitrate (20-20-0)

S.No.	CHARACTERISTICS	REQUIREMENTS
1.	PHYSICAL CONDITION 1.1 Description 1.2 Particle size	<ul style="list-style-type: none"> Granulated form, granule size 2-4 mm (80-90%) 90 % of the material shall pass through 4 mm IS sieve and shall be retained on 1 mm IS Sieve. Not more

		than 5% shall be below 1 mm IS sieve.
2.	CHEMICAL COMPOSITION 2.1 Moisture percent by weight, maximum. 2.2 Total Nitrogen, per cent by weight, minimum 2.3 Ammoniacal nitrogen per cent by weight, minimum 2.4 Nitrate nitrogen per cent by weight, minimum 2.5 Neutral ammonium citrate soluble phosphates (as P ₂ O ₅) per cent by weight, minimum. 2.6 Water soluble phosphates (as P ₂ O ₅) percent by weight minimum	1.5 20.0 17.0 3.0 20.0 17.0
3	Others	<ul style="list-style-type: none"> • Certificate from an independent surveyor or a recognised Government laboratory showing there is no contamination with radio active material

8. Nitro Phosphate (20-20-0)

S.No.	CHARACTERISTICS	REQUIREMENTS
1.	PHYSICAL CONDITION 1.1 Description 1.2 Particle size	<ul style="list-style-type: none"> • Granulated form, granule size 2-4 mm (80-90%) • 90 % of the material shall pass through 4 mm IS sieve and shall be retained on 1 mm IS Sieve. Not more than 5% shall be below 1 mm IS sieve.
2.	CHEMICAL COMPOSITION 2.1 Moisture percent by weight, maximum. 2.2 Total Nitrogen, per cent by weight, minimum 2.3 Nitrogen in ammoniacal form per cent by weight, minimum 2.4 Nitrogen nitrate form percent by weight, maximum 2.5 Neutral ammonium citrate soluble phosphates (as P ₂ O ₅) per cent by weight, minimum. 2.6 Water soluble phosphates (as P ₂ O ₅) percent by weight minimum 2.7 Calcium nitrate, percent by weight, maximum	1.5 20.0 10.0 10.0 20.0 5.4 1.0
3	Others	<ul style="list-style-type: none"> • Certificate from an independent surveyor or a recognised Government laboratory showing there is no contamination with radio active material

9. Single Super Phosphate (S.S.P) 16% P₂O₅ Powdered

S.No.	CHARACTERISTICS	REQUIREMENTS
-------	-----------------	--------------

1.	PHYSICAL CONDITION 1.1 Description	<ul style="list-style-type: none"> The material should be free from excessive lumps and shall not form hard cake on storage .
2.	CHEMICAL COMPOSITION 2.1 Moisture percent by weight, maximum. 2.2 Free Phosphoric acid (as P ₂ O ₅) percent by weight, minimum 2.3 Water soluble phosphates (as P ₂ O ₅) percent by weight, minimum	<p style="text-align: right;">12 4.0 16</p>
3.	Country of Origin	<ul style="list-style-type: none"> Specify the country
4.	Packing	<ul style="list-style-type: none"> Polypropylene or polyethylene outer woven with 1-ply polyethylene inner bag of 50 kg net. Outer and inner bag should not be less than 200 gm and 20 gauge respectively. Bag should be stitched with strong synthetic thread.
5.	Marking on bag 5.1 Front side 5.2 Back side	<ul style="list-style-type: none"> Each bag shall bear legibly and indelibly the following informations: Name of the fertilizer. Name of the manufacturer and his recognized trade mark if any, and country of origin. Percentage of phosphorous. Gross and net weight in kg. Year of manufacture. Name of the importer and his recognized trade mark if any. Lot no. Apart from those two informations importer is free to add any other informations in the bags, if any, for its internal use.
6.	Others	<ul style="list-style-type: none"> Certificate from an independent surveyor or a recognized Government laboratory showing there is no contamination with radio active material

10. Single Super Phosphate (S.S.P) 16% P₂O₅ Granulated

S.No.	CHARACTERISTICS	REQUIREMENTS
1.	PHYSICAL CONDITION 1.1 Description	<ul style="list-style-type: none"> The material should be free from excessive lumps and shall not form hard cake on storage .

2.	CHEMICAL COMPOSITION 2.1 Moisture percent by weight, maximum. 2.2 Free Phosphoric acid (as P ₂ O ₅) percent by weight, minimum 2.3 Water soluble phosphates (as P ₂ O ₅) percent by weight, minimum	5 4.0 16
3.	Country of Origin	<ul style="list-style-type: none"> Specify the country
4.	Packing	<ul style="list-style-type: none"> Polypropylene or polyethylene outer woven with 1-ply polyethylene inner bag of 50 kg net. Outer and inner bag should not be less than 200 gm and 20 gauge respectively. Bag should be stitched with strong synthetic thread.
5.	Marking on bag 5.1 Front side 5.2 Back side	<p>Each bag shall bear legibly and indelibly the following informations:</p> <ol style="list-style-type: none"> Name of the fertilizer. Name of the manufacturer and his recognized trade mark if any, and country of origin. Percentage of phosphorous. Gross and net weight in kg. Year of manufacture. <ol style="list-style-type: none"> Name of the importer and his recognized trade mark if any. Lot no. Apart from those two informations importer is free to add any other informations in the bags, if any, for its internal use.
6.	Others	<ul style="list-style-type: none"> Certificate from an independent surveyor or a recognized Government laboratory showing there is no contamination with radio active material.

11. Triple Super Phosphate (T.S.P) 16% P₂O₅ Granulated

S.No.	CHARACTERISTICS	REQUIREMENTS
1.	PHYSICAL CONDITION 1.1 Description	<ul style="list-style-type: none"> The material should be free from excessive lumps and shall not form hard cake on storage .
2.	CHEMICAL COMPOSITION 2.1 Moisture percent by weight, maximum. 2.2 Free Phosphoric acid (as P ₂ O ₅) percent by weight, minimum 2.3 Water soluble phosphates (as P ₂ O ₅) percent by weight, minimum 2.4 Total Phosphates (as P ₂ O ₅) percent by	12 3.0 40.0 - 42.5 46.0*

	maximum 2.5 Matter insoluble in water percent by weight, maximum 2.6 p ^H not less than	0.5 1.0 4.0
3	Others	Labelling and packaging as per the manufacturer's specification.

Vide S.O. 534(E) dt. 20.7.1992

13. Zinc Sulphate Mono-hydrate (ZnSO₄H₂O)

S.No.	CHARACTERISTICS	REQUIREMENTS
1.	PHYSICAL CONDITION 1.1 Description 1.2 Form	<ul style="list-style-type: none"> Free flowing crystalline form
2.	CHEMICAL COMPOSITION 2.1 Zinc (as Zn) percent by weight, minimum 2.2 Lead (as Pb) percent by weight, maximum 2.3 Copper (as Cu) percent by weight, maximum 2.4 Mangesium (as Mg) percent by weight, maximum 2.5 Iron(as Fe) percent by weight, maximum 2.6 Matter insoluble in water percent by weight, maximum 2.7 p ^H not less than	<p>33.0</p> <p>0.003</p> <p>0.1</p> <p>0.5</p> <p>0.5</p> <p>1.0</p> <p>4.0</p>
3.	Others	Labelling and packaging as per the manufacturer's specification.

14. Manganese Sulphate

S.No.	CHARACTERISTICS	REQUIREMENTS
1.	PHYSICAL CONDITION 1.1 Description	<ul style="list-style-type: none"> Free flowing
2.	CHEMICAL COMPOSITION 2.1 Manganese (as Mn) percent by weight, minimum 2.2 Lead (as Pb) percent by weight, maximum 2.3 Copper (as Cu) percent by weight, maximum 2.4 Mangesium (as Mg) percent by weight, maximum 2.5 Matter insoluble in water percent by weight, maximum 2.6 p ^H not less than	<p>30.5</p> <p>0.003</p> <p>0.1</p> <p>2.0</p> <p>1.2</p> <p>3.75 ± 0.25</p>
3.	Others	Labelling and packaging as per the manufacturer's specification.

15. Borax (Sodium Tetraborate) (Na₂B₄O₇·10H₂O) for soil application

S.No.	CHARACTERISTICS	REQUIREMENTS
1.	CHEMICAL COMPOSITION 1.1 Content of Boron (as B) percent by weight, minimum 1.2 Matter insoluble in water percent by weight, maximum 1.3 Lead (as Pb) percent by weight, maximum 1.4 p ^H not less than	10.5 1.0 0.003 9.0 - 9.5
2.	Others	Labelling and packaging as per the manufacturer's specification.

16. Solubor (Na₂B₄O₇·5H₂O + Na₂B₁₀O₁₆·10H₂O) for soil spray

S.No.	CHARACTERISTICS	REQUIREMENTS
1.	CHEMICAL COMPOSITION 1.1 Content of Boron (as B) percent by weight, minimum 1.2 Matter insoluble in water percent by weight, maximum 1.3 Lead (as Pb) percent by weight, maximum	19.0 1.1 0.003
3	Others	Labelling and packaging as per the manufacturer's specification.

17. Copper sulphate (CuSO₄·5H₂O)

S.No.	CHARACTERISTICS	REQUIREMENTS
1.	CHEMICAL COMPOSITION 1.1 Copper (as Cu) percent by weight, minimum 1.2 Soluble iron and aluminium compounds (expressed as Fe), percent by weight, maximum 1.3 Lead (as Pb) percent by weight, maximum 1.4 Matter insoluble in water percent by weight, maximum 1.5 p ^H not less than	24.0 0.5 0.003 1.0 3.0
2.	Others	Labelling and packaging as per the manufacturer's specification.

18. Ferrous sulphate (FeSO₄·7H₂O)

S.No.	CHARACTERISTICS	REQUIREMENTS
1.	CHEMICAL COMPOSITION 1.1 Ferrous iron (as Fe) percent by weight, minimum 1.2 Free acid (H ₂ SO ₄) percent by weight, maximum 1.3 Ferric Iron (as Fe) percent by weight, maximum 1.4 Lead (as Pb) percent by weight, maximum 1.5 Matter insoluble in water percent by weight, maximum 1.6 p ^H not less than	19.0 1.0 0.5 0.003 1.0 3.5
2.	Others	Labelling and packaging as per the manufacturer's specification.

19. Ammonium Molybdate (NH₄)₆M₀₇O₂₄·4H₂O

S.No.	CHARACTERISTICS	REQUIREMENTS
1.	CHEMICAL COMPOSITION 1.1 Molybdenum (as Mo) percent by weight, maximum 1.2 Lead (as Pb) percent by weight, maximum 1.3 Matter insoluble in water percent by weight, maximum	52.0 0.003 1.0
2.	Others	Labelling and packaging as per the manufacturer's specification.

20. Chelated Zinc as Zn-EDTA

S.No.	CHARACTERISTICS	REQUIREMENTS
1.	PHYSICAL CONDITION 1.1 Description 1.2 Form	<ul style="list-style-type: none"> • Free flowing • Crystalline / Powder form
2.	CHEMICAL COMPOSITION 2.1 Zinc content (expressed as Zn) percent by weight, minimum 2.2 Lead (as Pb) percent by weight, maximum 2.3 p ^H	12.0 0.003 6.0 – 6.5
3.	Others	Labelling and packaging as per the manufacturer's specification.

21. Chelated Iron as Fe-EDTA

S.No.	CHARACTERISTICS	REQUIREMENTS
1.	PHYSICAL CONDITION 1.1 Description 1.2 Form	<ul style="list-style-type: none"> • Free flowing • Crystalline form
2.	CHEMICAL COMPOSITION 2.1 Iron content (expressed as Fe) percent by weight, minimum 2.2 Lead (as Pb) percent by weight, maximum 2.3 p ^H	12.0 0.003 5.5 – 6.5

3.	Others	Labelling and packaging as per the manufacturer's specification.
----	--------	--

22. Calcium Ammonium Nitrate (25-0-0)

S.No.	CHARACTERISTICS	REQUIREMENTS
1.	PHYSICAL CONDITION 1.1 Description 1.2 Form	80 percent of the material should pass through 4 mm IS sieve and be retained on 1 mm IS sieve. Not more than 10 percent shall be below 1 mm IS sieve.
2.	CHEMICAL COMPOSITION 2.1 Total ammonical and nitrate nitrogen percent by weight, minimum 2.2 Ammonical nitrogen percent by weight, maximum 2.3 Calcium nitrate percent by weight, maximum 2.4 Moisture percent by weight, maximum	25.0 12.5 0.5 1.0
3.	Others	Labelling and packaging as per the manufacturer's specification.

23. Calcium Ammonium Nitrate (26-0-0)

S.No.	CHARACTERISTICS	REQUIREMENTS
1.	PHYSICAL CONDITION 1.1 Description 1.2 Form	90 percent of the material should pass through 4 mm IS sieve and be retained on 1 mm IS sieve. Not more than 10 percent shall be below 1 mm IS sieve.
2.	CHEMICAL COMPOSITION 2.1 Total ammonical and nitrate nitrogen percent by weight, minimum 2.2 Ammonical nitrogen percent by weight, maximum 2.3 Calcium nitrate percent by weight, maximum 2.4 Moisture percent by weight, maximum	26.0 13 0.5 1.0
3.	Others	Labelling and packaging as per the manufacturer's specification.

24. Potassium Sulphate (0-0-50)

S.No.	CHARACTERISTICS	REQUIREMENTS
1.	CHEMICAL COMPOSITION 1.1 Potash content (as K ₂ O) percent by weight, minimum 1.2 Total Chloride (as Cl) percent by weight (on dry basis), maximum 1.3 Sodium as NaCl percent by weight (on dry basis), maximum 1.4 Moisture percent by weight, maximum	50.0 2.5 2.0 1.5
2.	Others	Labelling and packaging as per the manufacturer's specification.

B. Published in Gazette dated 1st Mansir 2060 (Nov 17, 2003)**25. N.P.K (10-26-26)**

S.No.	CHARACTERISTICS	REQUIREMENTS
1.	PHYSICAL CONDITION Description and particle size	90 percent of the material shall pass between 1 mm and 4 mm IS sieve and not more than 5 percent will be below 1 mm size.
2.	CHEMICAL COMPOSITION 2.1 Total nitrogen percent by weight, minimum 2.2 Ammonical nitrogen percent by weight, maximum 2.3 Nitrogen in the form of urea percent by weight, maximum 2.4 Neutral ammonium citrate soluble phosphate (P ₂ O ₅) percent by weight, maximum 2.5 Water soluble phosphate (as P ₂ O ₅) percent by weight, maximum 2.6 Water soluble potash (as K ₂ O) percent by weight, minimum 2.7 Moisture percent by weight, maximum	10 7.0 3.0 26.0 22.1 26.0 1.0
3.	Others	Certificate from independent surveyor or recognized Government Laboratory showing there is no contamination with active radio active material.

26. N.P.K (12-32-16)

S.No.	CHARACTERISTICS	REQUIREMENTS
1.	PHYSICAL CONDITION Description and particle size	90 percent of the material shall pass between 1 mm and 4 mm IS sieve and not more than 5 percent will be below 1 mm size.
2.	CHEMICAL COMPOSITION 2.1 Total nitrogen percent by weight, minimum 2.2 Ammonical nitrogen percent by weight, maximum 2.3 Nitrogen in the form of urea percent by weight, maximum 2.4 Neutral ammonium citrate soluble	12 9.0 3.0 32.0

	phosphate (P ₂ O ₅) percent by weight, maximum	27.2
	2.5 Water soluble phosphate (as P ₂ O ₅) percent by weight, maximum	16.0
	2.6 Water soluble potash (as K ₂ O) percent by weight, minimum	1.0
	2.7 Moisture percent by weight, maximum	
3.	Others	Certificate from independent surveyor or recognized Government Laboratory showing there is no contamination with active radio active material.

27. N.P.K (20-20-10)

S.No.	CHARACTERISTICS	REQUIREMENTS
1.	PHYSICAL CONDITION Description and particle size	90 percent of the material shall pass between 1 mm and 4 mm IS sieve and not more than 5 percent will be below 1 mm size.
2.	CHEMICAL COMPOSITION 2.1 Total nitrogen percent by weight, minimum 2.2 Neutral ammonium citrate soluble phosphate (P ₂ O ₅) percent by weight, maximum 2.3 Water soluble phosphate (as P ₂ O ₅) percent by weight, maximum 2.4 Water soluble potash (as K ₂ O) percent by weight, maximum 2.5 Moisture percent by weight, maximum	20 20.0 17.0 10.0 1.5
3.	Others	Certificate from independent surveyor or recognized Government Laboratory showing there is no contamination with active radio active material.

C. Published in Gazette dated 24th Falgun 2061 (March 7, 2005)

28. Urea Ammonium Phosphate (28-28-0)

S.No.	CHARACTERISTICS	REQUIREMENTS
1.	PHYSICAL CONDITION Description and particle size	Not less than 90 percent of the material shall pass through 4 mm IS sieve and be retained on 1 mm IS sieve. Not more than 5 percent of the particles shall be below 1 mm size
2.	CHEMICAL COMPOSITION 2.1 Moisture percent by weight, minimum 2.2 Total nitrogen percent by weight, maximum 2.3 Ammonical nitrogen, percent by weight, maximum 2.4 Neutral ammonium citrate soluble phosphate (as P ₂ O ₅) percent by weight, maximum 2.5 Water soluble phosphate (as P ₂ O ₅) percent by weight, maximum	1.5 28.0 9.0 28.0 25.2

3.	Others	Certificate from independent surveyor or recognized Government Laboratory showing there is no contamination with active radio active material.
----	--------	--

अनुसूची - ४
(दफा ८ को उपदफा (२) सँग सम्बन्धित)

सर्भेयरको प्रमाणपत्रको ढांचा

नेपाल सरकार
कृषि विकास मन्त्रालय
रासायनिक मल इकाई

सर्भेयरको प्रमाणपत्र

मिति मा दर्ता/स्थापना भै..... मा कार्यालय रहेको श्री
..... लाई रासायनिक मल (नियन्त्रण) आदेश, २०५५ को दफा ८ को उपदफा (१)
बमोजिमको अख्तियारी प्रयोग गर्न पाउने गरी सर्भेयरको रूपमा मान्यता दिई यो प्रमाणपत्र दिईएको छ ।

प्रमाणपत्र दिने अधिकारीको

नाम :

दर्जा :

सही :

मिति :

अनुसूची- ६
(दफा १४ को उपदफा (१) सँग सम्बन्धित)

रजिष्ट्रेशन प्रमाणपत्रको ढाँचा

नेपाल सरकार
कृषि विकास मन्त्रालय
अनुगमन तथा मुल्याङ्कन महाशाखा
रासायनिक मल इकाई

रासायनिक मल रजिष्ट्रेशनको प्रमाणपत्र

यस मन्त्रालयमा (रासायनिक मलको नाम) रजिष्ट्रेशन गर्नको लागि तपाईंको संस्थाबाट मितिमा प्राप्त निवेदनमा कार्यवाही हुँदा नेपाल सरकारको मिति को निर्णय अनुसार निवेदन बमोजिम देहायको तत्व भएको रासायनिक मल रजिष्ट्रेशन गरी यो प्रमाणपत्र दिइएको छ ।

नाइट्रोजन (एन)

फोस्फोरस (पी)

पोटास (के)

व्यक्ति/ संस्थाको नाम

ठेगाना.....

दर्ता सम्बन्धी अन्य शर्त/विवरण, केही भए सो को विवरण :

.....

प्रमाणपत्र दिने अधिकारीको-

नाम :

दर्जा :

सही :

मिति :

अनुसूची ७
(दफा १८ को उपदफा (२) र दफा १९ को उपदफा (२) सँग सम्बन्धित)

विभिन्न किसिमका रासायनिक मलहरुको सहन सीमा

(Tolerance Limit in Plant Nutrient for Various Fertilizers)

रासायनिक मलको सहन सीमा देहाय बमोजिम हुनेछ :-

१. २०% भन्दा बढी प्लान्ट न्यूट्रिएन्ट भएका यूरिया, म्युरेट पोटास, एमोनियम सल्फेट जस्ता यौगिक रासायनिक मलहरुको लागि - ०.२ युनिट पोषण तत्व ।
२. २०% भन्दा कम प्लान्ट न्यूट्रिएन्ट भएका यौगिक रासायनिक मलको लागि - ०.१ युनिट ।
३. डाईएमोनियम फस्फेट - पोषणतत्व (नाइट्रोजन र फस्फोरस) का लागि - ०.५ युनिट ।
४. अन्य पोषणतत्व (नाइट्रोजन, फस्फोरस र पोटासयुक्त) भएका रासायनिक मलहरुको सहन सीमा :- विभिन्न किसिमका रासायनिक मलहरुको सहन सीमा फरक फरक हुन सक्नेछ । तर यस्तो फरक सम्बन्धित रासायनिक मलमा भएको सबै किसिमको पोषण तत्वलाई जोड्दा २ प्रतिशत भन्दा बढी हुनु हुँदैन ।

<u>उपलब्ध पोषण तत्वको मात्रा (प्रतिशतमा)</u>	<u>सहन सीमा (युनिटमा)</u>
१५ वा सो भन्दा माथि	०.५
१६ देखि २० सम्म	०.६
२१ वा सो भन्दा माथि	०.७
५. म्याग्नेसियम सल्फेट	०.१

अनुसूची (८)
(दफा २० सँग सम्बन्धित)
रासायनिक मलको प्याकेजिङ र लेबेलिङ सम्बन्धी विवरण

१. प्याकेजिङ :

- (क) नेपालमा उत्पादित वा पैठारी भएको रासायनिक मलको बिक्री वितरण ५० के.जी.को पोलिप्रोपेलिन वा पोलिइथिलिनको एकसरो एक प्लाई धागोले बुनिएको बोरोमा राखिएको हुनु पर्नेछ । बाहिरी ब्यागको वजन २०० ग्राम वा भित्री ब्यागको पोलिथिनको मोटाई २०० गेज भन्दा कमको हुनु हुँदैन ।
- (ख) प्रत्येक ब्याग बलियो सिन्थेटिक धागोले सिलाएको हुनु पर्नेछ ।
- (ग) खण्ड (क) र (ख) मा जुन सुकै कुरा लेखिएको भएतापनि एक ब्याग भन्दा कम खुद्रा मल पनि बिक्री गर्न सकिनेछ । तर यसरी बिक्री गरिने मल सिल गरिएको प्याकेजमा हुनु पर्नेछ ।

२. लेबेलिङ :

- (क) नेपालमा पैठारी भएको र बिक्री गरिने रासायनिक मलको लेबल देहायबमोजिम हुनु पर्नेछ :

(१) बोराको एकापट्टी (One Side) मा :-

(अ) रासायनिक मलको नाम ।

(आ) उत्पादकको नाम र ट्रेडमार्क वा लोगो ।

(इ) उत्पादन भएको (Country या Origin) देशको नाम ।

(ई) रासायनिक मलको एन.पि.के. को तत्व प्रतिशतमा एवं सोही क्रममा खुलाइएको र दशमलव पछिको अंकलाई नजिकको पूरा अंकमा मिलाइएको ।

(उ) कुल र खुद वजन किलोग्राममा (Gross and Net Weight in Kg) ।

(ऊ) उत्पादन भएको वर्ष ।

(२) बोराको अर्कोपट्टी :-

(अ) पैठारीकर्ताको नाम र ट्रेड मार्क वा लोगो ।

(आ) लट नम्बर ।

(इ) पैठारीकर्ताले रासायनिक मलको आन्तरिक प्रयोगका लागि राख्न चाहेको कुनै सूचना वा जानकारी ।

(उ) रासायनिक मल-काँटा नलगाउनुहोस् (Mineral Fertiliser- Use No Hook)

- (ख) नेपालमा उत्पादित र बिक्री वितरण हुने मलमा देहाय बमोजिमको लेबल हुनु पर्नेछ :-

(१) बोराको एकापट्टी (One Side) मा :-

(अ) मलको नाम ।

(आ) उत्पादकको नाम र ट्रेड मार्क वा लोगो ।

(इ) उत्पादन भएको देशको नाम ।

(ई) मलको पोषण तत्व (एन.पि.के.) प्रतिशत (एन.पि.के.लाई क्रम अनुसार खुलाउने र पोषण तत्वको प्रतिशत उल्लेख गर्दा दशमलव पछिको अंकलाई नजिकको पूरा अंकमा मिलाउनु पर्ने) ।

(उ) खुद र कुल वजन किलो ग्राममा (Net and Gross weight in Kg) ।

(ऊ) उत्पादन भएको वर्ष ।

(२) बोराको अर्कोपट्टी :-

(अ) उत्पादकको नाम र ट्रेड मार्क वा लोगो ।

(आ) लट नम्बर ।

(इ) उत्पादकले आन्तरिक प्रयोगका लागि माथि उल्लिखित विवरणका अतिरिक्त अरु कुनै विवरण राख्न चाहे सो राख्न सकिने ।

- (ग) खण्ड (क) र (ख) मा जुन सुकै कुरा लेखिएको भएतापनि एक ब्याग भन्दा कम परिमाणको खुद्रा मल पनि बिक्री गर्न सकिनेछ । तर यसरी बिक्री गरिने मल प्याकेजमा उपलब्ध गराउनु पर्ने र भित्रको वस्तु बारे प्याकेजको बाहिरपट्टि स्पष्टसँग लेखिनु पर्नेछ ।

अनुसूची (९)
(दफा २६ को उपदफा (१) र दफा २७ को उपदफा (१) सँग सम्बन्धित)
नमूना लिने तथा नमूना प्रयोग गर्ने तरिका

१. रासायनिक मल परीक्षण गर्न निरीक्षकले नमूना लिंदा गर्नुपर्ने सामान्य कार्यविधि : नमूना लिंदा देहायको कार्यविधि पालना गर्नु पर्नेछ :

- (क) घाम/पानी भएको ठाउँको नमूना लिनु हुँदैन ।
- (ख) नमूना लिने सामाग्री/औजार (Sampling Instrument) सफा र सुख्खा हुनु पर्छ ।
- (ग) नमूना लिइएको वस्तु, नमूना राख्ने भाँडो वा बोरा (ब्याग) मा अन्य कुनै बाहिरी वस्तु हुनु हुँदैन ।
- (घ) प्रतिनिधि (Representative) नमूना लिंदा नमूना निकाल्न छानिएका प्रत्येक बोराको सामान उपयुक्त तरिकाले राम्ररी मिलाई नमूना लिनु पर्नेछ ।
- (ङ) करीव ४०० ग्राम अटाउने कस्सिएको बिको लगाउन सकिने हावा नछिर्ने पोलिथिनको बट्टा वा पोलिथिनको बाक्लो थैलामा नमूना राख्नु पर्छ । नमूना राखेको बट्टा वा थैलोमा निरीक्षकले सिलबन्दी गरी आफ्नो नम्बर राखी अनुसूची-१० बमोजिम विवरण भरी सो विवरणसाथ सिलबन्दी गरेको बट्टा वा थैलोलाई छुट्टै पोका पार्नु पर्छ ।
- (च) प्रकरण (ङ) बमोजिमको पोकालाई मलको किसिम र ब्राण्ड, विक्रेता/उत्पादक/निकासीकर्ता र नमूना लिने निरीक्षकको नाम समेत उल्लेख गरी नमूना सम्बन्धी विवरण सहित हावा नछिर्ने गरी सिलबन्दी गर्नुपर्नेछ ।

२. बोरा (ब्याग) बाट नमूना लिने विधि :

(१) नमूनाको आकार (साइज) :

(क) लट कायम गर्नु पर्ने (डिलरको लागि मात्र) : यस अनुसूचीको प्रयोजनका लागि “लट” भन्नाले कुनै निश्चित ठाउँमा एकसय टनसम्मको परिमाणमा राखिएका एकै खाल र एकै किसिमका रासायनिक मलको कुनै खास परिमाण सम्भन्धित पर्छ । बन्द गरेको बोराको देखिने भाग, त्यसको प्याकिङ तथा राखेको ठाउँको अवस्थाको आधारमा निरीक्षकले “लट” निर्धारण गर्नु पर्छ । कुनै डिलरले एकसय टनभन्दा कम परिमाणमा कुनै रासायनिक मल राखेको भए त्यस्तो मल विभिन्न श्रोत र ब्राण्डका भएमा सोको परिमाणलाई पनि एक वा एक भन्दा बढी लट मानिनेछ ।

(ख) नमूनाको लागि बोरा छनौट गर्ने विधि : कुनै लटबाट नमूनाको लागि बोराको संख्या छान्नु पर्दा लटको आकारको आधारमा देहाय बमोजिम छान्नु पर्छ :-

लटको आकार (बोराको संख्या)	नमूनाको लागि छनौट गर्नुपर्ने बोराको संख्या
१० थान सम्म	१
११ देखि १०० थान सम्म	२
१०१ देखि २०० थान सम्म	३
२०१ देखि ४०० थान सम्म	४
४०१ देखि ६०० थान सम्म	५
६०१ देखि ८०० थान सम्म	६
८०१ देखि १००० थान सम्म	७
१००१ देखि १३०० थान सम्म	८
१३०१ देखि १६०० थान सम्म	९
१६०१ देखि २००० थान सम्म	१०

एक लटका सम्पूर्ण बोराहरू सिलसिला मिलाएर राख्नु पर्छ । कुनै एउटा बोराबाट च्याण्डमली १,२,३..... गर्दै गन्त शुरुगरी अन्तिम बोरा बराबर हुने बोरा “क” कायम गरी गन्दै जानु पर्छ । प्रत्येक “क” बोरा छान्नु पर्छ र त्यसैबाट नमूना लिनु पर्छ ।

उदाहरण : कुनै लटमा ३० वटा बोराहरू भएमा, त्यसलाई दुइले भाग गर्दा १५ हुन्छ । तसर्थ, नमूनाको लागि प्रत्येक १५ औं बोरा छान्नु पर्छ र त्यसैबाट नमूना लिनु पर्छ ।

(२) सानो गोदामबाट नमूना लिने विधि :

प्रत्येक उत्पादनकर्ताबाट भिन्न भिन्न मितिमा प्राप्त भएका एकै खालका र एकै किसिमका सम्पूर्ण बोराहरूलाई अलग-अलग छुट्टयाई थुपार्नु पर्छ । भिन्ना भिन्नै कारखानाबाट उत्पादन भएका एकै खालका र एकै किसिमका रासायनिक मलका सम्पूर्ण बोराहरूलाई त्यस्ता बोराको भौतिक अवस्थाको आधारमा छुट्टा छुट्टै लट मान्न सकिनेछ र प्रकरण २ (१)(ख) र ४ अनुसार नमूना लिनु पर्छ ।

(३) क्षति भएको बोराबाट नमूना लिने विधि :

- (क) च्यातिएको, डल्ला परेको, क्षति भएको वा धूलोमूलो भएको रासायनिक मल भएको बोराबाट नमुना लिंदा रासायनिक मलको मौज्जातलाई निर्धारित लटको आधारमा राख्नु पर्छ। प्रत्येक लटको बोराको संख्याबाट प्रकरण २ (१)(ख) बमोजिम नमुना लिनु पर्छ। सुइरो घुसाई बोराबाट नमुना लिने विधि अपनाउन सकिने भएमा सुइरो घुसाएर नमुना लिनु पर्छ।
- (ख) सुइरो घुसाएर नमुना लिने विधि अपनाउन सम्भव नभएमा बोरा खोल्न सकिनेछ र रासायनिक मल डल्ला परेको भए डल्ला फोरी उपयुक्त उपकरण प्रयोग गरी नमुना लिनु पर्छ।

३. सुइरोद्वारा नमुना लिने विधि :

- (१) नमुना संकलन गर्नको लागि निरीक्षकले प्रयोग गर्ने नमुना लिने उपयुक्त साधनलाई सुइरोद्वारा नमुनालिने विधि भनिन्छ। एउटा नलीमा स्टेनलेश स्टील वा पीतलबाट बनेको खिँदिलो एकातिर ढक्केको टुप्पो भएको नलीबाट यो विधि प्रयोग गर्नु पर्छ। सुइरोको लम्बाई करिब ४० देखि ६५ से.मी. सम्म र त्यसको व्यास करिब १.५ से.मी. हुनु पर्छ। रासायनिक मल राखेको ठाउँको स्थिति तथा प्याकिङ गरिएको वस्तु सो अनुकूल भएमा सुइरोबाट नमुना निकाल्ने विधि अपनाउनु पर्छ।
- (२) हाइडेन्सिटिको पोलिथिनबाट प्याकिङ गरिएको तथा रासायनिक मल सजिलैसँग भर्ने अवस्थामा सुइरोबाट नमुना निकाल्ने विधि प्रयोग गर्न हुँदैन। त्यस्तो अवस्थामा छानिएका बोराहरू खोली नमुना लिनु पर्छ र सफा तथा सुख्खा ठाउँमा फिजाउनु पर्छ। यसरी नमुना लिंदा नमुना निकाल्ने उपयुक्त उपकरणको सहायताले लिनु पर्छ र उपकरण स्टेनलेश स्टील वा पीतलको कचौरा जस्तो भाँडो हुनु पर्छ।

४. बोराबाट नमुना लिने विधि :

- (१) रासायनिक मल भर्ने गरी बोराको एउटा कुनाबाट छड्के पारेर अर्को कुना सम्म सुइरो घुसाएर र बोराबाट प्लाष्टिकको कचौरा जस्तो भाँडोमा मल जम्मा गरी खाली भाँडोमा वा पोलिथिनको सफा सिटमा वा सफा भुँइमा राखी नमूनाको मिश्रण बनाउनु पर्छ।
- (२) सुइरोको प्रयोगबाट बोराबाट नमुना लिन नसकिने भएमा बोराबाट रासायनिक मल सफा पोलिथिन सीट वा भुँइमा खसाल्नु पर्छ र प्रकरण ५ मा उल्लेख भए बमोजिमको प्रक्रियाबाट चार भाग लगाई मिश्रित नमुना भिक्नु पर्छ।

५. मिश्रित नमुना तयार गर्ने विधि :

- (क) छानिएका विभिन्न बोराहरूबाट निकालिएको मिश्रित नमूनाको तौल १.५ किलोग्राम भन्दा बढी भएमा, खण्ड (ख) को विधि अपनाई चारभाग लगाई यसको परिमाण घटाउनु पर्छ।
- (ख) सफा तथा कडा भुँइमा मिश्रित नमुना फिजाई त्यसलाई चार बराबर भाग लगाउनु पर्छ र छड्के परेका दुई भाग हटाई बाँकी रहेका दुई छेउबाट दुई भाग मिसाउनु पर्छ। यहि विधि अपनाउदै मिश्रित नमूनाको मात्रा १.५ किलोग्राम कायम गर्नु पर्छ।

६. परीक्षण वा सान्दर्भिक नमूनाको तयारी :

- (१) प्रकरण ५ बमोजिम प्राप्त भएको मिश्रित नमूनालाई सफा मसिनो तथा कडा सतह भएको भुई वा कुनै वस्तुमाथि फिजाई करिब ४०० ग्रामका ३ वटा बराबर भाग लगाउनु पर्छ। यसरी ३ भाग लगाइएका प्रत्येक नमूनालाई परीक्षण नमूना भनिन्छ।
- (२) प्रत्येक नमूनालाई तत्कालै प्रकरण १ (घ) मा उल्लेख गरिएको उपयुक्त भाँडोमा राख्नु पर्छ। डिलरलाई सो कुराको जानकारी गराई निजले बुझेको भरपाई साथ राख्नु पर्छ।
- (३) नमुना राखेको प्रत्येक भाँडोलाई आधिकारिक रूपमा सिलबन्दी गर्नु पर्छ।
- (४) नमुना रहेको एउटा भाँडो नजिकको आधिकारिक प्रयोगशालामा अनुसूची-१० बमोजिमको विवरण साथमा राखी विश्लेषणको लागि पठाउनु पर्छ। नमुना रहेको अर्को भाँडो जुन व्यक्तिकहाबाट नमुना लिइएको हो सोही व्यक्तिलाई दिनु पर्छ र बाँकी रहेको तेस्रो भाँडो निरीक्षक आफैले सुरक्षित राख्नु पर्छ र कानूनी कारवाही चलाइएको अवस्थामा प्रमाणको लागि सो भाँडो दाखिला गर्नु पर्छ।

अनुसूची (१०)
(दफा २७ उपदफा (२) सँग सम्बन्धित)

परीक्षणका लागि पठाउने नमुनासँग संलग्न रहने विवरणको ढाँचा

श्री आधिकारिक विश्लेषक

रासायनिक मल विश्लेषण प्रयोगशाला

..... ।

देहायको विवरण भएको रासायनिक मलको नमुना परीक्षणको लागि त्यस प्रयोगशालामा पठाइएको छ । सो नमुना यथाशीघ्र परीक्षण गरी सोको दुई प्रति प्रतिवेदन पठाउनुहुन अनुरोध गर्दछु ।

१. पदार्थ, ग्रेड र ब्राण्डको नाम

.....

२. नमुना लिइएको मिति

३. नमुना लिइएको ठाँउको नाम र ठेगाना

.....

४. कारोबारको किसिम

५. नमुना लिंदाको पदार्थको भौतिक स्थिति

६. नमुनाको कोड नम्बर

७. अन्य कुनै कुरा भए सो को विवरण :

निरीक्षकको नाम :

सही :

मिति :

